

Nr 97.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till Jordbrukarungdomens förbund för budgetåret 1954/55 m. m.; given Stockholms slott den 19 februari 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Sam. B. Norup.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att den statsunderstödda ungdomsverksamheten på jordbrukets och skogsbrukets område skall från och med den 1 juli 1954 inom varje hushållningssällskaps område omhänderhas av en lokal klubb-nämnd med minst fem och högst nio representanter för hushållningssällskapet, skogsvårdsstyrelsen och inom området verksamma ungdomsorganisationer. Den centrala ledningen av verksamheten skall ombesörjas av lantbruksstyrelsen och skogsstyrelsen, vilka vid sin sida får en central rådgivande nämnd.

Anslag begäres *dels* till verksamheten under första halvåret 1954 i dess nuvarande form ävensom till Jordbrukarungdomens förbunds centrala verksamhet under andra halvåret 1954 med tillhoppa 187 000 kronor, *dels* till verksamheten i övrigt under andra halvåret 1954 med 80 500 kronor till den allmänna lokala klubbverksamheten och med 42 500 kronor till särskild verksamhet på skogsbrukets område.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 februari 1954.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, fråga angående *bidrag till Jordbrukarungdomens förbund för budgetåret 1954/55 m. m.*, samt anför därvid följande.

I. Inledning.

I årets statsverksproposition (IX ht p. 126) anmälde jag, att *styrelsen för Jordbrukarungdomens förbund* i skrivelse den 5 augusti 1953 anhållit, att statens bidrag till förbundet, som för innevarande budgetår är uppfört med 225 000 kronor, för nästa budgetår skulle höjas till 520 000 kronor, av vilket belopp 110 000 kronor avsågs för förbundets centrala verksamhet och 410 000 kronor för dess konsulentverksamhet. *Lantbruksstyrelsen* hade i remissutlåtande den 6 november 1953 med anledning av förbundets framställning föreslagit dels att den statsunderstödda klubbverksamheten skulle omorganiseras i enlighet med vissa av lantbruksstyrelsen angivna riktlinjer, dels att för budgetåret 1954/55 skulle anvisas anslag till Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund med 195 000 kronor samt till Bidrag till lokal klubbverksamhet med 240 000 kronor eller med tillhoppa 435 000 kronor. Över lantbruksstyrelsens förslag hade, efter remiss, utlåtanden avgivits av statskontoret, Hushållningssällskapens förbund, Svenska landsbygdens studieförbund, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk och Jordbrukarungdomens förbund.

Jag anmälde tillika, att *styrelsen för Jordbrukarungdomens förbund* i skrivelse den 5 augusti 1953 anhållit om ett bidrag av 118 000 kronor till skoglig ungdomsverksamhet under år 1954 samt att *skogsstyrelsen* i remissutlåtande den 29 samma månad med anledning av framställningen hemställt, att för ändamålet skulle anvisas 85 000 kronor.

Vidare anförde jag, att de nämnda förslagen ännu var föremål för närmare överväganden inom departementet och att jag, sedan beredningen av

ärendet avslutats, hade för avsikt att för 1954 års riksdag framlägga särskild proposition i anledning av förslagen. Vid sådant förhållande hemställde jag, att anslaget i riksstaten skulle uppföras med endast ett beräknat belopp. I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund för budgetåret 1954/55 beräkna ett anslag av 310 000 kronor.

Jag torde nu få återkomma till de angivna frågorna.

II. Klubbverksamheten m. m. på jordbrukets område.

A. Historik.

I lantbruksstyrelsens skrivelse den 6 november 1953 lämnas till en början en redogörelse för tillkomsten och utvecklingen av Jordbrukarungdomens förbund. Av denna redogörelse torde här få återgivas följande.

Jordbrukarungdomens förbund (JUF) bildades år 1918. Dess uppgift skulle enligt de första stadgarna vara »att till fromma för vår modernärings sunda och ostörda utveckling stärka lantungdomens håg för och höja dess duglighet i jordbrukaryrket». Redan från början torde förbundet ha avsett att införa den amerikanska klubb rörelsen bland jordbrukarungdomen i hela dess vidd. På grund av bristande resurser visade sig detta dock icke vara möjligt. Verksamheten inriktades i stället under de första åren huvudsakligen på en omfattande tävlings- och kursverksamhet för landsbygdens ungdom.

År 1924 sökte förbundet kontakt med Rockefellerinstitutionen i USA för att erhålla ekonomiskt stöd och möjliggöra anställandet av ungdomskonsulenter såsom ledare för klubbverksamheten. Ledningen för denna konsulentverksamhet omhänderhades under de första åren därefter av Rockefellerinstitutionens avdelning International Educational Board (IEB) men övertogs från och med år 1929 av förbundet. Samtidigt träffades överenskommelse om att förbundets stadgar skulle ändras så, att Kungl. Maj:t samt hushållningssällskapens ombud skulle utse vardera en styreledamot.

Statsbidrag till förbundets allmänna verksamhet beviljades första gången för år 1921. Under de närmaste åren efter klubbverksamhetens införande betalades kostnaderna för denna med bidrag av IEB. Från och med år 1934 har verksamheten helt finansierats genom statsbidrag, lokala bidrag, medlemsavgifter, donationer m. m.

Den praktiska ungdomsverksamheten på jordbrukets område har vid flera tillfällen varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Sålunda ägnade 1928 års lantbruksundervisningskommitté i sitt betänkande med förslag angående ordnande av den lägre lantbruksundervisningen (SOU 1930: 9) ett avsnitt åt ungdomsverksamheten. Kommittén anförde däri, att den yrkesfostrande verksamhet, som bedrevs av Jordbrukarungdomens förbund, var av stor betydelse för ungdomen och därför borde stödjas av statsmakterna,

samt föreslog, att ledningen av sådan verksamhet med statligt understöd skulle utövas av förbundet i enlighet med av Kungl. Maj:t fastställda stadgar och under överinseende av lantbruksstyrelsen. Inom varje hushållningssällskapsområde skulle verksamheten bedrivas enligt en plan, som för varje år skulle uppgöras av förbundets styrelse i samråd med sällskapets förvaltningsutskott. Såsom ungdomsledare borde i första hand anlitas särskilda av hushållningssällskap eller förbundet eller på annat sätt anställda konsulenter ävensom lärarpersonal vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor samt hushållningssällskapens tjänstemän. Statsbidrag skulle utgå till viss del av ungdomsledarnas arvode. Därutöver borde statsbidrag till förbundet utgå efter närmare utredning av behovet för varje år.

Kommitténs förslag föranledde, i vad rörde ungdomsverksamheten, den åtgärden från statsmakternas sida, att det anmälades i 1931 års statsverksproposition (IX ht s. 289—294) i samband med frågan om anslag till förbundets verksamhet.

Även *hushållningssällskapsutredningen* behandlade i sitt betänkande med förslag till hushållningssällskapens organisation (SOU 1942: 32) den praktiska ungdomsverksamhetens organisation och ställning. Utredningen ansåg det vara påtagligt, att det intresse som skapas hos de unga är av stor betydelse och att det därför är väl motiverat med en för åldersperioden 12—18 år anpassad undervisning. Verksamheten skulle ha till syfte att väcka ungdomens håg och intresse för lanthushållningen och borde omfatta dels praktisk klubbverksamhet, dels i anslutning därtill en för ungdomarnas ålder lämpad teoretisk undervisning. Enligt utredningen borde verksamheten knytas till hushållningssällskapen, varvid befattningar som förste och andre ungdomskonsulent borde inrättas. Den centrala ledningen och överinseendet över verksamheten skulle åvila lantbruksstyrelsen.

Genom beslut den 13 oktober 1944 uppdrog Kungl. Maj:t åt lantbruksstyrelsen att verkställa den utredning, som påkallades för att genomföra omorganisationen av hushållningssällskapen. I utredningen, som avgavs den 25 juni 1945, föreslogs beträffande ungdomsverksamheten, bland annat, att lantbruksstyrelsen skulle ha överinseendet över denna. Som samarbetsorgan mellan lantbruksstyrelsen och de organisationer, som bedrev ungdomsverksamhet, borde inrättas en jordbrukets ungdomsnämnd. Lantbruksstyrelsen föreslog vidare, att ungdomsverksamheten inom ett hushållningssällskapsområde skulle ledas av sällskapets förvaltningsutskott och bedrivas i samarbete med inom sällskapets område verksamma ungdomssammanslutningar och lantbruksundervisningsanstalter. Verksamheten skulle närmast handhas av befattningshavare hos sällskapen. I varje sällskaps område borde inrättas en befattning som ungdomskonsulent och en befattning som ungdomsinstruktör.

I en skrift den 15 juni 1945 hemställde emellertid Jordbrukarungdomens förbund att få handha ledningen av klubbverksamheten även i fortsättningen. Förbundet förklarade sig i samband därmed villigt föreslå förbundsstämman vissa ändringar i förbundets organisation.

Lantbruksstyrelsens utredning och förbundets hemställan anmäldes för 1947 års riksdag genom *proposition (nr 76) angående omorganisation av hushållningssällskapen m. m.* Vad angår ungdomsverksamheten framhölls i propositionen, bland annat, att betänkligheter kunde resas mot en överflyttning av klubbverksamhetens ledning till hushållningssällskapen. Därest en sådan överflyttning likväl skulle ske, syntes frågan på vad sätt en gränsdragning mellan hushållningssällskapens och förbundets arbetsuppgifter kunde åstadkommas icke vara helt utredd. På grund därav ansåg dåvarande departementschefen, att frågan om klubbverksamhetens ledning borde bli föremål för ytterligare övervägande och utredning, innan slutlig ståndpunkt togs. Riksdagen lämnade denna framställning utan erinran.

År 1949 avgav *lantungdomskommittén* sitt betänkande med utredning och förslag rörande frivillig, förberedande yrkesutbildning för lantungdom, s. k. klubbverksamhet (SOU 1949: 59). Kommittén framhöll betydelsen av en förberedande yrkesutbildning och konstaterade, att utbildningsmöjligheterna för lantbrukets ungdom var otillräckliga, trots de förbättringar som under senare tid genomförts. Klubbverksamheten borde som förberedande yrkesutbildning kunna spela en betydande roll och genom en lämplig uppläggning omfattas av barn och ungdom i åldern 11—18 år. Barn och ungdom från andra yrkesgrupper än jordbrukargruppen borde även få delta i verksamheten. Kommittén ansåg övervägande skäl tala för att verksamhetens ledning skulle utövas av hushållningssällskapen. Förvaltningsutskotten borde därvid svara för verksamhetens medelsförvaltning och anställa de erforderliga befattningshavarna men i övrigt delegera ledningen till en särskild ungdomsnämnd, utsedd av vederbörande förvaltningsutskott. Nämnden borde ge ett representativt uttryck för skilda intressen i lansbygdens ungdomsverksamhet samt bestå av lägst fem och högst nio ledamöter. Vidare föreslog kommittén inrättandet av 26 fasta tjänster som ungdomsinstruktörer, vilka skulle erhålla samma ställning som hushållningssällskapens jordbrukinstruktörer. Under vegetationsperioden beräknades även viss extra personal behöva tagas i anspråk. Kommittén beräknade statsbidragets storlek till den frivilliga förberedande yrkesutbildningen bland lantungdomen till 490 000 kronor. Med hänsyn till betydelsen av det arbete, som Jordbrukarungdomens förbund nedlade för ungdomens fostran i kulturellt avseende och för att möjliggöra fortsatta insatser från förbundets sida för ungdomens yrkesutbildning, hemställde kommittén, att förbundet även framdeles skulle erhålla ett årligt statsbidrag å 80 000 kronor.

Två av kommitténs ledamöter reserverade sig i väsentliga delar mot förslaget och hemställde, bland annat, att förbundet även i fortsättningen skulle anförtros huvudmannaskapet för den statsunderstödda delen av klubbverksamheten samt att dittillsvarande villkor för statsbidrag till förbundet skulle gälla.

Kommitténs förslag har hittills icke föranlett något Kungl. Maj:ts beslut.

B. Jordbrukarungdomens förbunds framställningar.

I sin skrift den 5 augusti 1953 redogör Jordbrukarungdomens förbund för den hittillsvarande verksamhetens uppläggning och omfattning samt för förbundets förslag till inkomst- och utgiftsstat för år 1954.

Förbundet framhåller, att under år 1953 16 145 ungdomar deltog enbart i verksamheten bland den s. k. klubbungdomen, därav 8 649 pojkar och 7 326 flickor. Antalet klubbar utgjorde 1 243. Deltagarna odlade 872 850 kvadratmeter köksväxter och 2 015 927 kvadratmeter lantbruksväxter samt uppöfde 1 052 grisar, 125 kalvar, 5 856 fjäderfän och 2 280 husdjur av annat slag. Beträffande verksamhetens omfattning anför förbundet vidare följande.

För deltagarna anordnades i skolor eller på andra platser 4 272 lektioner i jordbruks- och trädgårdsämnena, 392 lektioner i hem- och hushållsämnen samt 840 lektioner i övriga ämnen. Antalet deltagartimmar i kurser utgjorde 11 535 i jordbruks- och trädgårdsämnena, 12 708 i hem- och hushållsämnen samt 5 384 i övriga ämnen. Kollektiva praktiska arbetsuppgifter och utställningar genomfördes i samma ämnen till ett antal av respektive 898, 378 och 644. För tävlingar och färdighetsprov var motsvarande antal respektive 12 640, 4 553 och 9 425. Arbetsböcker utarbetades till ett sammanlagt antal av 430. Antalet deltagardagar i läger var 10 289.

Den av förbundet för kalenderåret 1954 föreslagna inkomst- och utgiftsstaten har upprättats med utgångspunkt från ett till 520 000 kronor förhöjt statsbidrag.

För den centrala verksamheten räknar förbundet för nämnda år med inkomster på 224 000 kronor, därav statsanslag 110 000 kronor, medlemsavgifter 30 000 kronor, anslag från landsting och hushållningssällskap 3 000 kronor, donationsmedel 50 000 kronor och från förbundets lotteri 31 000 kronor. Till samma belopp som inkomsterna beräknas även utgifterna, därav hyra och övriga expeditionskostnader 30 000 kronor, löner till centralbyråns personal 66 000 kronor, resekostnader 9 000 kronor samt studie- och folkbildningsarbete 38 000 kronor. Återstående utgifter fördelar sig på ett stort antal mindre poster, bland vilka kan nämnas kostnader för styrelse, förbundsråd och förbundsstämma, kurser för ungdomskonsulenter samt distriktsidrottsledare och distriktsfunktionärer, kursverksamhet och propaganda i distrikten, trycksaker, revision, försäkringar, nordiskt och internationellt samarbete, tidskriften *Jord och ungdom*, förbundstävlingar o. s. v.

För den lokala verksamheten räknar förbundet med en kostnad av 611 856 kronor, därav för löner till sju konsulenter 89 880 kronor, till 14 instruktörer 140 448 kronor och till 21 assistenter 167 328 kronor. De sammanlagda resekostnaderna för dessa tjänstemän beräknar förbundet till 214 200 kronor. Av utgifterna för den lokala verksamheten avses 199 908 kronor skola täckas genom lokala bidrag och 411 948 kronor genom bidrag från förbundet.

Fördelningen områdesvis av den personal, som förbundet avser för den lokala verksamheten, framgår av följande uppställning.

Plan för ungdomskonsulenternas m. fl. tjänstgöring.

O m r å d e	Konsulenter	Instruktörer	Assistenter
Norrbottn	1	1	1
Västerbotten	1		2
Jämtland-Västerbotten		1	2
Kopparberg		1	1
Gävleborg			1
Uppsala-Stockholm-Västmanland		2	2
Gotland		1	1
Östergötland-Södermanland-Kalmar N:a	1		3
Jönköping-Kronoberg-Kalmar S:a		2	2
Kristianstad-Malmöhus-Blekinge	1	2	1
Halland-Bohuslän	1	1	2
Skaraborg-Älvsborgs N:a och S:a	1	2	2
Värmland-Örebro	1	1	1
	7	14	21

Förbundet framhåller, att det varit av stort värde även från andra än ekonomiska utgångspunkter att samhället givit sitt stöd åt ett betydelsefullt arbete inom ramen för den fria och frivilliga yrkesutbildningen. Det ekonomiska läget för förbundets verksamhet gör det dock till en oeftergivlig plikt för förbundsstyrelsen att enträget hemställa om ett ökat bidrag. Samhället synes icke vara betjänt av att den praktisk-teoretiska lantungsdomsverksamheten hämmas i sin utveckling eller måhända till och med måste reduceras av brist på medel. I anslutning härtill anför förbundet följande.

Det odlings- och djuruppfödningensarbete, som sedan länge utgör grunden för den praktiska lantungsdomsverksamheten, gör även direkt en värdefull och relativt snabbt verkande insats i produktionens tjänst. Odling i mindre skala av för bygden nya grödor har i vissa trakter främjats genom den praktiska verksamhet förbundet bedriver och sedermera kommit att få en icke ringa betydelse för skapandet av inkomster. I första hand har väl detta inneburit ett värdefullt bidrag till att lösa frågan om hemmavarande barns avlöning. Sedermera har emellertid ifrågasvarande odlingar kommit att få en än mer omfattande betydelse.

Förbundet framhåller det vara särskilt angeläget, att dess resurser snart kommer att tillåta en mer omfattande och allsidig verksamhet bland den kvinnliga ungdomen. Det torde nämligen enligt förbundet vara ytterligt betydelsefullt att genom en fri och frivillig praktisk-teoretisk lantungsdomsverksamhet bereda flickorna på landsbygden tillfälle att deltaga i ett meningsfullt ungdomsarbete, som icke endast kan grundlägga en övertygelse hos dem om att jordbruket och landsbygden i en framtid behöver dem som husmödrar i de svenska jordbrukarhemmen utan även skapar möjligheter för ungdomen att främst genom sin egen aktivitet göra sig rustad för sin framtida uppgift i samhället.

Slutligen erinrar förbundet om att lantungsdomskommitténs förslag skulle ha inneburit en kostnad för staten på 570 000 kronor i 1949 års penningvärde samt framhåller, att det statsbidrag som år 1953 tillfördes verksamheten endast uppgick till omkring 14 kronor för deltagare.

I sin förut omnämnda skrift den 5 augusti 1953, vari *Jordbrukarungdomens förbund* hemställt om ett bidrag av 118 000 kronor till skoglig ungdomsverksamhet under år 1954, lämnas en redogörelse för denna verksamhets nuvarande omfattning och uppläggning samt en beräkning av kostnaderna för år 1954.

Inledningsvis framhålles, att den skogligen ungdomsverksamheten nu nått en sådan omfattning och betydelse, att den kan sägas ha lämnat försöksstadiet. Verksamheten omfattade under kalenderåret 1952 373 plantskolor. 965 355 skogsplantor omskolades; sistnämnda siffra för närmast föregående år var 348 700. Antal lektioner i skogliga frågor uppgick till 322 och antalet kurser till 39 med sammanlagt 445 deltagare. I tävlingar och prov deltog 4 178 ungdomar mot endast 37 år 1951. Antalet arbetsstimmar inom ramen för den praktiska undervisningen var 2 073 mot 1 191 år 1951. Härtill kom 1 418 timmar för teoretiska studier. Antalet kollektiva skogskultiveringsföretag uppgick till 19.

Förbundet uppger vidare, att för närvarande två instruktörer i skogligt ungdomsarbete är anställda för den lokala verksamheten, varjämte arvodestillräckligt ungdomsinstruktörer verkar inom vissa län. Inom fem län hade t. o. m. årsskiftet 1952/53 bidrag till skoglig ungdomsverksamhet erhållits ur konjunkturutjämningsfonder för det enskilda skogsbruket. Inom ytterligare tre län torde enligt förbundet bidrag kunna förväntas. Förbundet framhåller, att det för att dylika och andra lokala bidrag, som tillföres verksamheten, skall på bästa sätt komma till användning, alltjämt krävs en omfattande planläggning och rådgivning från förbundsorganisationens sida. Utarbetande och utgivande av arbets- och instruktionsmateriel, kursplaner, planläggning av de lokalt verksamma instruktörernas arbete m. m. kan icke ske på ett någorlunda rationellt sätt med mindre tillräckliga resurser även står den centrala verksamheten till förfogande.

Beträffande verksamhetens anordnande framhåller förbundet vidare, att man till tjänst för de redan talrika deltagarna i omskolning av skogsplantor har utgivit en instruktion för plantskolor med kassa- och arbetsbok. För deltagare, som önskar göra sin praktiska insats genom kultivering av skogsmark, finnes en instruktion för skogsodling med kassa- och arbetsbok. Vidare har en särskild arbetsplan för de s. k. skogsträffarna utarbetats jämte en studieplan. Som ett led i den allmänna förberedande propagandan för ökat skogligt intresse bland ungdomen har anordnats en tävling, kallad Naturstigen. I denna deltog över 2 000 ungdomar.

Den av förbundet gjorda kostnadsberäkningen för verksamheten under år 1954 upptar utgifter till instruktionskurser för lokala ledare, personalkostnader och kostnader för instruktionsmateriel m. m.

Förbundet räknar med 12 instruktionskurser, envar om sex kursdagar och med tjugi deltagare. Kostnaderna härför uppskattas till 2 050 kronor för varje kurs, av vilket belopp 500 kronor avses till resor för deltagarna, 1 080 kronor till kost och logi, 350 kronor till resekostnader och arvoden till föreläsare och övriga medverkande samt 120 kronor till arbets- och övningsmateriel. För samtliga instruktionskurser beräknas alltså 24 600 kronor. Härtill kommer en beräknad kostnad av 2 400 kronor för fortbildning av verksamhetens personal.

Personalkostnaderna upptages till 69 100 kronor, varav till avlöning av verksamhetsledare 13 000 kronor, till avlöning av instruktörer under sammanlagt 24 tjänstgöringsmånader 19 300 kronor, till resekostnader för verksamhetsledare och instruktörer 16 000 kronor samt till organisationsbidrag åt 26 distrikt 20 800 kronor.

För instruktionsmateriel m. m. beräknas 21 900 kronor. Av detta belopp avser 11 400 kronor undervisningsmateriel, 3 500 kronor premier och priser samt 7 000 kronor centrala administrationskostnader.

C. Lantbruksstyrelsens förslag.

Överläggningar med Hushållningssällskapens förbund och Jordbrukarungdomens förbund. I skrivelsen den 6 november 1953 redogör lantbruksstyrelsen för de överläggningar, som under år 1953 på initiativ av chefen för lantbruksstyrelsen hölls i lantbruksstyrelsen mellan representanter för styrelsen för Hushållningssällskapens förbund och för Jordbrukarungdomens förbund rörande olika med klubbverksamhetens administration och finansiering sammanhängande spörsmål. Dessa överläggningar ledde till utarbetandet av en promemoria angående den statsunderstödda klubbverksamhetens administration och finansiering. Promemorian har lantbruksstyrelsen fogat som bilaga vid sin skrivelse.

Enligt promemorian skulle inom varje hushållningssällskaps område finnas en särskild klubb nämnd, bestående av fem ledamöter. Av dessa skulle två utses av sällskapets förvaltningsutskott, två av Jordbrukarungdomens förbunds distriktsstyrelse och en av skogsvårdsstyrelsen.

Nu befintliga ungdomsnämnder eller motsvarande organ avsågs icke skola beröras av de föreslagna förändringarna i annan mån än att de med klubbverksamheten sammanhängande arbetsuppgifterna i framtiden skulle omhänderhas av klubb nämnderna. Det skulle åligga klubb nämnd att vara lokal huvudman för klubbverksamheten, handha verksamhetens ekonomi, anställa erforderlig personal samt i övrigt svara för frågor, sammanhängande med verksamhetens lokala bedrivande. Det förutsattes, att de nuvarande inom Jordbrukarungdomens förbund för lokal klubbverksamhet verksamma befattningshavarna skulle anställas hos klubb nämnderna. Detsamma skulle gälla för motsvarande befattningshavare hos hushållningssällskapen. Då befattningshavare av sistnämnda slag redan tidigare hos sällskap innehade tjänst, som var förenad med pensionsrätt, kunde personalfrågan lösas på så sätt, att han av sällskapet ställdes till nämndens förfogande.

Befattningshavarna skulle icke annat än efter klubb nämndens medgivande syssla med annan verksamhet än den yrkesundervisning, som ingick i och tillhörde klubbverksamheten.

Klubb nämnds räkenskaper och förvaltning skulle granskas av två revisorer. Av dessa skulle en utses av sällskapets förvaltningsutskott och en av Jordbrukarungdomens förbunds distriktsstyrelse, vilka organ ävenledes skulle ha att pröva frågan om ansvarsfrihet för nämnden.

Som centralt samarbetsorgan för klubbverksamheten skulle enligt förslaget fungera en central klubb nämnd, bestående av fem ledamöter, av vilka två skulle utses av Hushållningssällskapens förbund, två av Jordbrukarungdomens förbunds styrelse och en av Skogsvårdsstyrelsernas förbund. Denna nämnd skulle inom sig utse ordförande och övriga funktionärer.

Den centrala klubb nämnden skulle handlägga de administrativa ärenden rörande klubbverksamheten, som hittills handhafts av Jordbrukarungdomens förbunds styrelse.

Beträffande verksamhetens finansiering föreslogs i promemorian, att det statsbidrag, som under nionde huvudtiteln utgår till Jordbrukarungdomens förbunds verksamhet, skulle uppdelas i dels ett bidrag till förbundets centrala verksamhet, dels ett bidrag till den lokala klubbverksamheten. Uppdelningen avsågs skola ske enligt den för kalenderåret 1953 gällande disponeringen av nyssnämnda bidrag, vilket skulle innebära, att 28 procent därav skulle tillföras den centrala och 72 procent den lokala verksamheten. Fördelningen mellan de lokala nämnderna borde äga rum efter en generell grund, förslagsvis efter storleken av den med jordbruk med binärningar sysselsatta folkmängden inom hushållningssällskapens områden. Förslag till anslagsfördelning skulle uppgöras av den centrala klubb nämnden och fastställas av lantbruksstyrelsen.

Det i promemorian framlagda förslaget avsågs skola träda i kraft den 1 juli 1954. De bidrag, som Jordbrukarungdomens förbund erhöll för kalenderåret 1954, skulle till hälften reserveras för att tagas i anspråk under senare halvåret 1954.

Det förutsattes, att tillkomsten av lokal klubb nämnd skulle utgöra villkor för att erhålla statsbidrag till lokal klubbverksamhet för tiden efter den 30 juni 1954.

De i promemorian framlagda förslagen behandlades av Jordbrukarungdomens förbund vid förbundsmöte den 25 juli 1953 och tillstyrktes därvid.

Hushållningssällskapens förbund handlade ärendet på sin årsstämma i september 1953. Förbundsstyrelsen föreslog därvid, att förbundet skulle ansluta sig till de riktlinjer och förslag, som angivits i promemorian, med den ändringen att lokal klubb nämnd skulle bestå av sju ledamöter, nämligen tre utsedda av hushållningssällskapets förvaltningsutskott, tre av Jordbrukarungdomens förbund samt en av skogsvårdsstyrelsen.

I anslutning till en vid stämman väckt motion uttalade sig emellertid Hushållningssällskapens förbund i stället för att huvudmannaskapet för verksamheten skulle åvila sällskapen, att sällskapen själva skulle få bestämma de lokala nämndernas sammansättning samt att den centrala ledningen av verksamheten skulle anförtros åt Hushållningssällskapens förbund. Beträffande det för verksamheten utgående statsbidraget föreslogs, att detta skulle fördelas mellan sällskapen så, att hälften skulle utgå med lika belopp till alla sällskap och andra hälften fördelas efter storleken av den inom jordbruk med binärningar sysselsatta folkmängden inom sällska-

pens områden. Förbundet beslöt vidare hemställa, att Kungl. Maj:t snarast skulle upptaga frågan om klubbverksamhetens organisation till slutgiltig prövning.

Behovet av klubbverksamhet m. m. Lantbruksstyrelsen framhåller, att det enligt dess mening icke kan råda tvivel om att en omfattande och på rätt sätt bedriven klubbverksamhet bland landsbygdens ungdom är av den allra största betydelse ej blott för ungdomens egen fostran utan även för jordbrukets och landsbygdens utveckling. En dylik verksamhet kan i hög grad bidra till att hos landsbygdens ungdom väcka intresse och förståelse för landsbygdens positiva värden och på så sätt motverka avflyttningen från landsbygden. Detta har enligt lantbruksstyrelsen måhända sin allra största betydelse för den kvinnliga landsbygdens ungdomen. Ur jordbrukets synpunkt är det av största vikt, att man på ett tidigt stadium lyckas hos jordbrukarungdomen väcka intresse för jordbruksnäringen och samtidigt förståelse för vikten av en god yrkesutbildning. Behovet härav minskas ingalunda i den mån planerna på yrkesutbildning inom jordbruket under det nionde skolåret förverkligas. Tvärtom blir det då än mer angeläget, att man redan innan ungdomen nått fram till det nionde skolåret försöker skapa intresse för jordbruket som yrkesgren. Erfarenheterna från andra länder, kanske främst Amerika, visar klart vilket utomordentligt värde klubbverksamheten kan äga såsom underlag för den fortsatta yrkesutbildningen.

Med hänsyn till vad som anförts beklagar lantbruksstyrelsen, att klubbverksamheten i Sverige ännu icke på långt när fått den omfattning, som i och för sig är möjlig och önskvärd. Styrelsen framhåller, att en bidragande orsak härtill otivelaktigt varit, att det statliga stödet åt verksamheten varit mycket knappt tillmätt, men att även det förhållandet att olika uppfattningar rått om var ledningen av verksamheten borde ligga, bidragit till att hålla verksamheten tillbaka. Det är därför angeläget, att frågan om organisationen av den statsunderstödda klubbverksamheten snarast bringas till lösning. Först då så skett torde man kunna räkna med att verksamheten skall omfattas med det intresse och få det stöd från olika håll — stat, kommuner och landsting liksom även skilda organisationer på jordbrukets område — som är en nödvändig förutsättning för att den skall kunna få önskvärd omfattning.

Organisationen. Beträffande frågan om organisationsformen erinrar lantbruksstyrelsen om att framför allt två huvudlinjer tidigare diskuterats. Den ena av dessa innebär, att verksamheten skall omhändertas av hushållningssällskapen. Enligt den andra skall verksamheten anföras åt Jordbrukarungdomens förbund. Ingentida linjen har emellertid definitivt accepterats av statsmakterna. Detta torde enligt lantbruksstyrelsen bero på att ingen av dem är invändningsfri. Mot att verksamheten ställes under sällskapens ledning kan sålunda bland annat göras den erinringen, att det i så fall ej finnes någon garanti för att icke den organisation, som startat och i huvud-

sak lett verksamheten med stöd av det statliga bidrag, som utgått, skulle kunna komma att helt eller i huvudsak lämnas utanför densamma. Det kan även göras gällande, att klubbverksamheten åtminstone delvis är av annan karaktär än den yrkesutbildande verksamhet, som sällskapen nu bedriver. Mot att Jordbrukarungdomens förbund i fortsättningen ensamt skulle omhänderha den statsunderstödda verksamheten talar å andra sidan, bland annat, det förhållandet att förbundets verksamhet i vissa delar av landet är av mycket ringa omfattning och att en dylik organisationsform följaktligen skulle innebära att de, som i dessa delar av landet nu har hand om verksamheten, skulle kunna komma att bli ställda åt sidan. I detta sammanhang erinrar lantbruksstyrelsen om att Svenska landsbygdens studieförbund (SLS) sedan någon tid tillbaka inom några län bedriver klubbverksamhet av samma slag som den Jordbrukarungdomens förbund leder.

Vid avgörandet av organisationsfrågan bör man enligt lantbruksstyrelsens mening söka finna en lösning, som så långt möjligt samlar de olika krafter, som nu är verksamma på ifrågavarande område, och får dem att gemensamt arbeta för att främja och utveckla klubbverksamheten. Med hänsyn härtill anser sig lantbruksstyrelsen icke kunna förorda något av de föreliggande förslagen utan söker finna en lösning, som den anser bättre ägnad att trygga ett dylikt samarbete.

Vad till en början angår den lokala organisationen framhåller lantbruksstyrelsen, att det organisationsförslag, som framlades i förut omnämnda promemoria, även utgör ett försök att finna en för såväl hushållningssällskapen som Jordbrukarungdomens förbund godtagbar kompromisslösning. Förslaget innebär enligt lantbruksstyrelsens uppfattning ej oväsentliga fördelar, bland annat den, att de olägenheter undviks, som är förenade med att antingen enbart hushållningssällskapen eller enbart Jordbrukarungdomens förbund erhåller ledningen av verksamheten. Lantbruksstyrelsen ansluter sig därför till tanken, att den statsunderstödda klubbverksamheten lokalt skall handhas av en särskild klubbnämnd, i vilken vissa av vederbörande sällskap och av Jordbrukarungdomens förbunds distriktsstyrelse utsedda representanter skall ingå. Med hänsyn till den viktiga roll, som skogen på många håll kan och bör spela i klubbverksamheten, synes det jämväl lämpligt att, såsom förutsatts i promemorian, skogsvårdsstyrelsen skall äga utse en representant i klubbnämnden. Å andra sidan kan enligt lantbruksstyrelsen den invändningen göras mot förslaget, att det ej ger tillräcklig möjlighet att inom klubbnämnden få en allsidig representation för de olika krafter, som lokalt vill arbeta för och stödja klubbverksamheten. Lantbruksstyrelsen anser därför, att det vid utformningen av klubbnämnderna bör finnas möjlighet att taga större hänsyn till de lokala förhållandena. Detta önskemål kan tillgodoses på olika sätt. Det smidigaste är enligt lantbruksstyrelsens åsikt att överlåta avgörandena i dylika frågor åt klubbnämnderna själva. Det kommer då att ligga i dessas eget intresse att söka få den sammansättning, som är bäst ägnad att föra verksamheten framåt.

Erfarenheterna från de län, där s. k. ungdomsnämnder nu är verksamma, synes vidare ge vid handen, att man har all anledning räkna med att, sedan klubb nämnderna kommit till stånd, ett friktionsfritt samarbete skall kunna uppbyggas mellan de olika ungdomsorganisationer, som är verksamma på hithörande och angränsande verksamhetsfält.

Lantbruksstyrelsen förordar sålunda, att en klubb nämnd skall tillsättas inom varje hushållningssällskaps område med uppgift att ha hand om den statsunderstödda klubbverksamheten inom jordbruket. Nämnden bör bestå av lägst fem och högst sju ledamöter. Av dessa bör hushållningssällskapets förvaltningsutskott och Jordbrukarungdomens förbunds distriktsstyrelse utse vardera två samt skogsstyrelsen en. På ledamöterna bör ankomma att bestämma, om ytterligare sådana skall tillsättas samt att i så fall utse dem. Dock bör det sammanlagda antalet icke få överstiga sju.

Beträffande klubb nämnds verksamhet ansluter sig lantbruksstyrelsen i huvudsak till vad som anförts i förut nämnda promemoria. Emellertid kan enligt lantbruksstyrelsens mening diskuteras, om ej den övre åldersgränsen bör sättas lägre än 18 år. Man torde nämligen böra räkna med att verksamheten huvudsakligen kommer att beröra ungdom i 12—14-årsåldern. Lantbruksstyrelsen anser det emellertid ej nödvändigt att redan nu taga definitiv ställning till denna fråga.

I samband med spørsmålet om den lokala organisationen berör lantbruksstyrelsen ett par spørsmål angående klubb nämndernas befattningshavare. Den framhåller därvid önskvärdheten av att dessa befattningshavare erhåller pensionsrätt i statens pensionsanstalt. Vidare påpekas, att tjänstgöring hos dylik nämnd bör godtagas som fyllnadstjänstgöring för lärare vid lägre lantbruksundervisningsanstalt. Till dessa frågor ämnar lantbruksstyrelsen återkomma i annat sammanhang.

I fråga om den centrala organisationen av klubbverksamheten erinrar lantbruksstyrelsen om att i promemorian föreslagits, att en central klubb nämnd skulle inrättas för att ha hand om de administrativa uppgifter rörande klubbverksamheten, vilka hittills ombesörjts av styrelsen för Jordbrukarungdomens förbund. Denna centrala klubb nämnd skulle bestå av fem ledamöter, av vilka Skogsvårdsstyrelsernas förbund skulle utse en samt Hushållningssällskapens förbund och Jordbrukarungdomens förbund vardera två. Hushållningssällskapens förbund har dock enligt uttalande vid sin årsstämma ansett sig självt böra ha hand om den centrala ledningen av verksamheten.

Därest den lokala organisationen av den statsunderstödda klubbverksamheten omlägges såsom lantbruksstyrelsen förordat, blir en ändring nödvändig även i fråga om den centrala ledningen. Lantbruksstyrelsen föreslår härvidlag, att den själv skall övertaga de centrala administrativa uppgifterna. På lantbruksstyrelsen skall det sålunda ankomma att fördela tillgängliga statsbidragsmedel, uppställa de villkor för tillgodonjutande av dessa, som finnes påkallade, tillse att villkoren uppfylles samt i övrigt i mån av behov fastställa riktlinjer och meddela anvisningar rörande verksamheten.

Det skulle emellertid enligt styrelsen otvivelaktigt vara ett värdefullt stöd att därvid ha tillgång till en rådgivande nämnd, bestående av personer med intim kontakt med olika sidor av klubbverksamheten. En dylik nämnd anses därför böra inrättas. Dock föreslås, att det skall få ankomma på lantbruksstyrelsen att meddela erforderliga föreskrifter rörande nämnden och dennas arbetsuppgifter liksom att utse ledamöter i nämnden.

Ledamot i lokal klubbkommitté liksom även ledamot i den centrala rådgivande nämnden föreslås skola erhålla dagarvode med 20 kronor jämte rese- och traktamentsersättning.

Den föreslagna omorganisationen avses skola genomföras från och med den 1 juli 1954.

Statsbidraget. Det statsbidrag, som hittills utgått till Jordbrukarungdomens förbund, har använts för förbundets såväl centrala som lokala verksamhet. Några föreskrifter om fördelningen av bidraget på dessa båda ändamål har icke meddelats av statsmakterna. Av det för verksamheten under kalenderåret 1953 beviljade anslaget å 225 000 kronor beräknas enligt lantbruksstyrelsen 64 500 kronor eller cirka 28 procent ha disponerats för den centrala och 160 500 kronor eller cirka 72 procent för den lokala verksamheten. Fördelningen mellan de olika länen av sistnämnda medel synes ha varit mycket ojämn, vilket torde framgå av följande utav Jordbrukarungdomens förbund gjorda sammanställning (s. 15).

Om klubbverksamheten i fortsättningen skall lokalt ledas av särskilda klubbkommittéer, synes det enligt lantbruksstyrelsen vara nödvändigt att de medel, som statsmakterna ställer till förfogande, fördelas mellan de olika hushållningssällskapsområdena enligt en fast fördelningsgrund, lämpligast efter storleken av den med jordbruk och binäringar sysselsatta befolkningen. Denna fördelningsgrund har förordats såväl i den tidigare angivna promemorian som av Hushållningssällskapens förbund, dock att detta förbund därjämte förordat, att hälften av statsbidraget skall fördelas lika mellan samtliga hushållningssällskapsområden.

Lantbruksstyrelsen anför vidare följande.

Man kan givetvis ej räkna med att behovet av medel för verksamheten alltid skall stå i direkt proportion till antalet av den med jordbruk och binäringar sysselsatta befolkningen inom respektive hushållningssällskapsområde. Det är emellertid att märka, att statsbidraget till verksamheten, även om det höjes, torde komma att uppgå till ett relativt begränsat belopp. Om endast 50 procent av detta belopp fördelades efter folkmängden, skulle följaktligen skillnaden i bidrag mellan de olika områdena i kronor räknat bli ganska obetydlig och utan tvivel alltför ringa i förhållande till skillnaden i arbetsuppgifternas omfattning. Lantbruksstyrelsen anser det därför ägnat att ge ett bättre resultat, om beloppet i dess helhet fördelas efter angivna grund.

I samband med omorganisationen bör enligt lantbruksstyrelsen det anslag, som hittills utgått till Jordbrukarungdomens förbund, uppdelas i två anslag. Av dessa föreslås det ena skola benämnas Bidrag till lokal klubbverksamhet och ställas till lantbruksstyrelsen förfogande för fördelning en-

Hushållningssällskapsområde	Nuvarande belopp kronor	160 500 kronor, fördelade efter med jordbruk och fiske sysselsatt folkmängd	
		procent	avrundat till 100-tal kronor
Stockholms läns och stads	2 500	3,5	5 600
Uppsala läns	5 000	2,4	3 900
Södermanlands »	6 000	3,2	5 100
Östergötlands »	6 000	5,0	8 000
Jönköpings »	5 000	4,1	6 600
Kronobergs »	5 000	3,5	5 600
Kalmar läns norra	6 000	1,7	2 700
Kalmar läns södra	10 000	2,9	4 700
Gotlands läns	2 000	1,4	2 200
Blekinge »	3 500	2,1	3 400
Kristianstads »	18 000	5,3	8 500
Malmöhus »	5 000	6,2	10 000
Hallands »	7 000	3,3	5 300
Göteborgs och Bohus läns	1 000	3,8	6 100
Älvsborgs läns norra	7 000	3,0	4 800
Älvsborgs läns södra	7 000	2,7	4 300
Skaraborgs läns	7 000	5,5	8 800
Värmlands »	8 500	5,4	8 700
Örebro »	6 500	3,1	5 000
Västmanlands »	6 500	2,4	3 900
Kopparbergs »	7 500	4,3	6 900
Gävleborgs »	500	4,5	7 200
Västernorrlands »	2 000	5,1	8 200
Jämtlands »	8 000	3,8	6 100
Västerbottens »	8 000	6,5	10 400
Norrbottnens »	10 000	5,3	8 500
Summa	160 500	100,0	160 500

ligt de grunder, som angivits i det föregående, medan det andra, som bör avse stödet till förbundets centrala verksamhet, alltså bör benämnas Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund.

Statsbidraget avser för närvarande kostnaderna för kalenderår. Med hänsyn till de olägenheter, som är förknippade därmed, föreslår lantbruksstyrelsen, att bidraget skall omläggas till att gälla budgetår. I anslutning här- till hemställes, att under anslaget till Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund skall anvisas bidrag till dels den lokala klubbverksamheten under tiden den 1 januari—den 30 juni 1954, dels den centrala verksamheten under tiden den 1 januari 1954—den 30 juni 1955 samt under anslaget till Bidrag till lokal klubbverksamhet bidrag till sistnämnda verksamhet under budgetåret 1954/55.

Vad först angår anslaget till Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund anser sig lantbruksstyrelsen, i avbidan på genomförandet av omorganisationen av den lokala klubbverksamheten, icke böra före-

slå någon höjning av medelsanvisningen för detta ändamål för första halvåret 1954. För ändamålet bör alltså beräknas ett belopp av i runt tal 80 000 kronor. I fråga om den centrala verksamheten kommer emellertid betydelsefulla uppgifter att kvarstå för förbundet även efter omorganisationen. Dessa avser ej blott klubbverksamheten utan även, bland annat, det studie- och folkbildningsarbete samt den verksamhet för främjande av kontakt med jordbrukarungdom i andra länder, som förbundet bedriver. Lantbruksstyrelsen anser det angeläget, att förbundet även i fortsättningen får tillräckliga resurser för dessa arbetsuppgifter, och framhåller, att höjning av statsbidraget torde vara nödvändig, om så skall bli fallet. I nuvarande läge föreslås dock icke höjning i vidare mån än som erfordras för att förbundet till förfogande för sin centrala verksamhet skall få cirka 75 000 kronor för budgetår eller för hela tiden den 1 januari 1954—den 30 juni 1955 i runt tal 115 000 kronor. Ifrågavarande anslag bör alltså med nu angivna beräkning för nästa budgetår upptagas med (80 000 + 115 000 =) 195 000 kronor.

Klubb nämnden inom	240 000 kronor fördelade efter med jordbruk och fiske sysselsatt folkmängd	
	%	avrundat till jämt 100-tal kronor
Stockholms län och stad	3,5	8 400
Uppsala län	2,4	5 800
Södermanlands »	3,2	7 700
Östergötlands »	5,0	12 000
Jönköpings »	4,1	9 800
Kronobergs »	3,5	8 400
Kalmar läns norra	1,7	4 100
Kalmar läns södra	2,9	7 000
Gotlands län	1,4	3 400
Blekinge »	2,1	5 000
Kristianstads »	5,3	12 700
Malmöhus »	6,2	14 900
Hallands »	3,3	7 900
Göteborgs och Bohus län	3,8	9 100
Älvsborgs läns norra	3,0	7 200
Älvsborgs läns södra	2,7	6 500
Skaraborgs län	5,5	13 200
Värmlands »	5,4	13 000
Örebro »	3,1	7 400
Västmanlands »	2,4	5 800
Kopparbergs »	4,3	10 300
Gävleborgs »	4,5	10 800
Västernorrlands »	5,1	12 200
Jämtlands »	3,8	9 100
Västerbottens »	6,5	15 600
Norrbottnens »	5,3	12 700
Summa	100,0	240 000

Beträffande anslaget till Bidrag till lokal klubbverksamhet understryker lantbruksstyrelsen, att kostnaderna för denna verksamhet liksom hittills bör till väsentlig del täckas av andra medel än statsmedel. Dock anses staten icke böra undandraga sig att bära en del av den kostnadsökning, som är ofrånkomlig, om verksamheten skall få önskvärd omfattning. Med hänsyn härtill föreslås, att detta anslag för nästa budgetår skall upptagas med ett belopp av 240 000 kronor, i vilket i jämförelse med medelsanvisningen för verksamheten under kalenderåret 1953 innebär en ökning med cirka 80 000 kronor. Ur anslaget bör även få bestridas kostnaderna för sammanträden med den centrala nämnden.

Storleken av de belopp, som vid ett anslag av denna storleksordning kommer att tillfalla de lokala klubb nämnderna, framgår av uppställningen å s. 15, i vilken dock bortsetts från de medel, som beräknas åtgå till kostnaderna för den centrala nämnden.

En jämförelse mellan de i uppställningen angivna beloppen och de belopp, som nu utgår ur det till Jordbrukarungdomens förbunds förfogande stående statsbidraget, ger vid handen, att de föreslagna beloppen med allenast ett par undantag överstiger de nu utgående. Lantbruksstyrelsen anser därför, att det icke föreligger behov av några övergångsbestämmelser i samband med omorganisationen under förutsättning, att ifrågavarande anslag blir av den föreslagna storleken.

III. Yttrandena.

Organisationen. Lantbruksstyrelsens förslag i fråga om klubbverksamhetens organisation tillstyrkes i huvudsak av *Svenska landsbygdens studieförbund*, *Sveriges lantbruksförbund* och *Riksförbundet Landsbygdens folk*. Där emot förklarar sig *statskontoret* icke kunna biträda förslaget, och *Jordbrukarungdomens förbunds* yttrande utmynnar i en hemställan, att detta förbund såväl lokalt som centralt skall förbli huvudman för verksamheten. *Hushållningssällskapens förbund* hänvisar till en den 16 oktober 1953 dagtecknad skrift till Kungl. Maj:t, i vilken hemställts, att verksamheten måtte organiseras i enlighet med tidigare återgivna beslut av dess stämma.

Svenska landsbygdens studieförbund anför, att nu rådande förhållanden försvårar och på många sätt utgör ett hinder för verksamhetens fortsatta utveckling, samt framhåller, att lantbruksstyrelsens förslag på åtskilliga punkter innebär väsentliga förbättringar. Vidare understryker studieförbundet, att verksamhetens organisatoriska och administrativa uppläggning måste anpassas efter hur verksamheten skall bedrivas. Därvid kan man utgå ifrån att verksamheten står och faller med de lokala ledarna. En inom ett större område anställd tjänsteman kan föga uträdda, om han icke har tillgång till dugliga och intresserade klubbledare. Om verksamheten skall få önskvärd spridning och kvalitet, måste den lokalt stödjas av olika organisationer och önskvärt är, att dessa organisationer även utser klubbledare. Om emellertid

organisationerna helhjärtat skall stödja verksamheten, måste de enligt studieförbundets åsikt tillförsäkras medinflytande i de administrativa organen.

Från dessa utgångspunkter anser studieförbundet förslaget om inrättande av klubb nämnder inom hushållningssällskapsområdena innebära en god lösning under förutsättning, att nämndernas sammansättning blir representativ. Fördenskull bör alla organisationer, som bedriver klubbverksamhet, få möjlighet att utse representanter i dessa nämnder. För att nämnderna icke skall bli för otympliga, bör dock fordras en viss minimiinsats för att en organisation skall få utse sådan representant. Härvidlag föreslås, att organisation, som lokalt understödjer verksamheten och utsett klubbledare i exempelvis minst tio aktivt arbetande klubbar, skall få utse en representant i nämnden, och den organisation, som på samma sätt understödjer verksamheten och utsett klubbledare i exempelvis tjugu dylika klubbar, skall få utse två representanter. I nämnderna bör dessutom ingå representanter för hushållningssällskapen och skogsvårdsstyrelserna enligt lantbruksstyrelsens förslag.

Beträffande de centrala administrativa uppgifterna biträder studieförbundet förslaget, att dessa skall handläggas av lantbruksstyrelsen, samt framhåller, att man av den omständigheten, att ledamöterna i det rådgivande organet skall utses av lantbruksstyrelsen, har anledning förvänta, att organet får en allsidig sammansättning och att de bäst lämpade personerna blir utsedda.

Studieförbundet berör även frågan om den övre åldersgränsen för deltagare i klubbverksamheten och ifrågasätter lämpligheten av att sänka gränsen under 18 år. Även om det för närvarande i huvudsak är ungdom i 12—14-årsåldern, som deltar i verksamheten, är det nämligen enligt studieförbundet önskvärt, att ungdomen fortsätter längre med sina klubbodlingsföretag. De högre åldersgrupperna kan taga itu med kontraktsodlingar, sort- eller gödslingsförsök, fröodling e. d. och på så sätt få betydligt större behållning av verksamheten.

Sveriges lantbruksförbund framhåller, att den tveksamhet, som under flera år rått rörande klubbverksamhetens organisatoriska uppläggning — närmast frågan om huvudmannskapet för denna — bevisligen hämmat verksamhetens utveckling och utbredning i län, där det icke förekommit någon samverkan mellan de intresserade organisationerna. Lantbruksförbundet har icke något att erinra mot att verksamheten lokalt togs om hand av en klubb nämnd. Ej heller har förbundet något att invända mot den föreslagna sammansättningen av sådan nämnd inom område, där Jordbrukarungdomens förbund bedriver verksamhet. En nödvändig förutsättning för att nämnden skall bli ett verkligt representativt organ för landsbygdens ungdom anges dock vara, att ett gott samarbete förekommer mellan ungdomsorganisationerna inom området i fråga.

Vad gäller verksamhetens centrala skötsel erinrar lantbruksförbundet om att det redan i sitt yttrande den 21 februari 1950 i anledning av lantungsdomskommitténs betänkande förordade, att lantbruksstyrelsen skulle omhänder-

ha denna och en central nämnd tillsätts, med vilken lantbruksstyrelsen kunde rådgöra i dithörande ärenden. Lantbruksförbundet tillstyrker i enlighet härmed lantbruksstyrelsens nu föreliggande förslag härutinnan. Emellertid anmärker förbundet, att det icke framgår av förslaget vilka organisationer som skall ingå i den rådgivande nämnden. Ehuru lantbruksförbundet anser det vara riktigt, att lantbruksstyrelsen ensam bestämmer nämndens sammansättning, vill det dock icke underlåta påpeka, att denna frågas lösning torde komma att få stor betydelse för klubbverksamhetens utveckling. En allsidig representation torde bli till verksamhetens fördel.

Riksförbundet Landsbygdens folk säger sig icke ha något att erinra mot att verksamheten organiseras i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag, men anser det önskvärt, att frågan efter någon tid, då erfarenhet vunnits rörande den nu föreslagna verksamheten, tages upp till förnyad prövning.

Statskontoret erinrar om sitt utlåtande den 16 februari 1950 över lantungdomskommitténs betänkande. I utlåtandet uttalade statskontoret, att ämbetsverket ansåg sig böra biträda kommitténs förslag att anförtro klubbverksamhetens ledning åt hushållningssällskapen. Däremot hade statskontoret icke blivit övertygat om behovet av att för detta ändamål inrätta särskilda ungdomsinstruktörstjänster vid sällskapen. Ämbetsverket höll nämligen före att den nya arbetsuppgift, som tillsynen över och den begränsade handledningen av klubbverksamheten innebar, borde kunna påläggas sällskapen utan annan personalförstärkning än den, som i form av tillfälliga, med arvode avlönade arbetsbiträden kunde behöva tillföras dem under perioder av större arbetsanhopning. Vidare framhölls, att det statsbidrag, som kunde komma att anvisas för ungdomsverksamheten, borde genom lantbruksstyrelsen ställas till sällskapens förfogande för att av dem fördelas mellan ungdomsorganisationerna inom respektive område i förhållande till verksamhetens omfattning. Samtidigt borde det särskilda bidraget till Jordbrukarungdomens förbund nedsättas med det belopp, som beräknades utgå till förbundets klubbverksamhet.

Statskontoret säger sig nu icke ha funnit anledning frånga de synpunkter, som ämbetsverket anlagt på föreliggande organisationsspörsmål i nyssberörda utlåtande. Därest åtgärder skulle anses böra vidtagas i syfte att få till stånd en ändrad organisationsform för ifrågavarande ungdomsverksamhet, kan ämbetsverket icke tillstyrka det av lantbruksstyrelsen nu framlagda förslaget. I fråga om klubbnämnderna framhålles särskilt, att redan nu särskilda ungdomsnämnder finnes inrättade. Enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat, har sådana nämnder på initiativ av vederbörande hushållningssällskap tillkommit i ungefär hälften av samtliga hushållningssällskapsområden. Det förefaller därför ämbetsverket naturligt, att de befintliga ungdomsnämnderna anlitas för ifrågavarande arbetsuppgifter och att dylika nämnder — i den mån så finnes av behovet påkallat — inrättas jämväl inom de områden, där sådana för närvarande saknas.

Hushållningssällskapens förbund framhåller i sin skrift den 16 oktober 1953, bland annat, att den praktiskt inriktade verksamhet bland jordbruks-

ungdom, som går under namnet klubbverksamhet, är av stor betydelse som en förberedande yrkesutbildning och som en arbets- och personlighetsfostrande fritidssysselsättning för de unga. Emellertid råder olika uppfattningar rörande verksamhetens organisatoriska uppläggning, närmast såvitt angår huvudmannaskapet. Detta förhållande har tyvärr hämmat verksamhetens fortsatta utveckling och utbredning särskilt inom de län, där det i fråga om verksamhetens lokala utformning och ledning icke förekommer någon samverkan mellan i verksamheten intresserade organisationer. Det totala antalet i verksamheten deltagande ungdomar har sålunda varit i stort sett oförändrat under en följd av år. Vidare är deltagarantalet i flera områden mycket begränsat. Fördenskull synes det vara angeläget, att de organisatoriska spörsmålen snarast avgöres. Enligt den bland hushållningssällskapen rådande uppfattningen skulle klubbverksamheten i hög grad främjas, om det lokala inflytandet på verksamheten vidgades.

Efter att ha erinrat om överläggningarna i frågan med Jordbrukarungdomens förbund förklarar Hushållningssällskapens förbund, att det icke kunnat ansluta sig till det förslag, i vilket överläggningarna utmynnade. Enligt Hushållningssällskapens förbunds mening är det nämligen angeläget, att klubbverksamheten utövas under största möjliga frihet och icke alltför snävt insnöres i vissa för alla bindande organisationsformer. Erfarenheten från den hittills bedrivna verksamheten ger utan tvekan vid handen, att klubbarbetet bäst befrämjas, om vid dess organisation största möjliga hänsyn får tagas till de skilda förhållandena och till den tradition, som utvecklats inom landets olika delar. Det synes därför betänkligt att fastställa, att den lokala klubborganisationen skall utformas efter en för alla hushållningssällskap gemensam linje. Huvudmannaskapet för verksamheten synes därför icke böra tillkomma särskilda för ändamålet bildade nämnder utan i enlighet med lantungsdomskommitténs förslag anförtros åt hushållningssällskapen, vilka själva bör äga bestämma sammanställningen av de för verksamhetens lokala ledning erforderliga nämnderna.

Beträffande den centrala ledningen anser Hushållningssällskapens förbund det vara mest ändamålsenligt, att ledningen anförtros åt förbundet självt, som vid handläggning av hithörande ärenden med sig bör adjungera representanter för Jordbrukarungdomens förbund, Svenska landsbygdens ungdomsförbund och andra av klubbverksamheten intresserade organisationer.

Hushållningssällskapens förbund har sedermera ingivit en promemoria angående sällskapens anslag och stöd till ungdomens klubb-, studie- och tävlingsverksamhet under år 1953. Av promemorian framgår att sällskapens ekonomiska stöd uppgår till ett sammanlagt belopp av cirka 175 600 kronor enligt följande uppställning.

	Kronor
1. Sammanlagt beviljade anslag till Jordbrukarungdomens förbunds centrala verksamhet	1 300
2. Sammanlagt beviljade anslag och kostnader för den lokala klubbverksamheten (avseende löner samt rese- och traktamentskostnader för klubbverksamhetens befattningshavare)	123 228
3. Sammanlagda beloppet av de direkta kostnader, som sällskapen påtagit sig för skrivhjälp, telefon, expenser o. d. åt inom Jordbrukarungdomens förbund och ungdomsnämnderna anställda befattningshavare, cirka	9 500
4. Inom sällskapen anställda befattningshavare (ej för ungdomsverksamheten) har ägnat cirka 260 tjänstgöringsdagar åt klubbverksamheten. Härför av sällskapen utbetalda rese- och traktamentskostnader uppgår till sammanlagt	8 127
5. Sammanlagt beviljade, direkta anslag åt olika organisationer för ungdomens studie- och tävlingsverksamhet	17 900
6. Inom sällskapen anställda befattningshavare (ej för ungdomsverksamheten) har ägnat cirka 430 tjänstgöringsdagar åt ungdomens tävlingsverksamhet. Härför av sällskapen utbetalade rese- och traktamentskostnader uppgår till sammanlagt	15 559
Summa kronor	175 614

Jordbrukarungdomens förbund hemställer i sitt yttrande att det även i fortsättningen må vara huvudman för klubbverksamheten såväl centralt som lokalt. Gentemot vad lantbruksstyrelsen anfört om att verksamheten torde ha hållits tillbaka av det förhållandet, att olika uppfattningar rått om var ledningen av verksamheten borde ligga, framhålls att utbyggnaden av klubbverksamheten främst är en fråga om ökade ekonomiska bidrag från statsmakternas sida samt att bidragen från kommuner och landsting ökat mest inom områden, där förbundet är lokal huvudman för verksamheten. Härom anföres bland annat följande.

Stödet från kommuner och landsting har från år 1947 till år 1952 ökat med 75 000 kronor, varav 60 000 kronor hänför sig till distrikt, där Jordbrukarungdomens förbund även lokalt är huvudman för verksamheten, och endast 15 000 kronor till områden med ungdomsnämnd eller annat samarbetsorgan som lokal huvudman, trots att cirka halva antalet områden tillhör sistnämnda kategori. Under samma tid har tillkommit en ungdomsverksamhet inom skogsbruket, vilken centralt sett finansierats med statligt bidrag.

Sätillvida har emellertid stödet till verksamheten stagnerat, som bidragen från hushållningssällskapens sida endast i undantagsfall nämnvärt ökat men i vissa fall minskats eller t. o. m. indragits. Så har exempelvis skett i Norrbottens län, där bidraget dock angivits kunna återkomma i sådan form, att högerens och bondeförbundets ungdomsrörelser samt förbundet skulle kunna efter hittills icke närmare angivna normer få dela detsamma.

Vissa hushållningssällskap har sedan länge eftersträvat att införliva klubbverksamheten med sin egen verksamhet. Om dessa strävanden hade skett parallellt med en fortlöpande ökning av stödet till klubbverksamheten, skulle en sådan utveckling av förbundet ha uppfattats som ett gott tecken på möjligheter till samförstånd och samarbete med dessa sällskap. Förbundet har trots allt icke tvekat att till det yttersta söka tillmötesgå sällskapens krav på medinflytande över klubbverksamheten. Som exempel härpå återoppar för-

bundet sitt ställningstagande till den i lantbruksstyrelsens skrivelse omförmålda promemorian. Mot sin egen förbundsstyrelsens enhälliga förslag tog emellertid Hushållningssällskapens förbunds årsmöte avstånd från förslagen enligt promemorian, och årsmötets beslut innebar i realiteten krav på att klubbverksamhetens utformning i stort sett skulle bli beroende av vad sällskapen kunde finna för gott. Sällskapen, i vilkas arbete klubbverksamheten knappast kan tillvinna sig större utrymme, skulle praktiskt taget bli allenarådande och t. o. m. Jordbrukarungdomens förbunds representation i det tilltänkta rådgivande organet skulle bli beroende av deras gottfinnande. Centralt skulle Hushållningssällskapens förbund bli huvudman för verksamheten, men några resurser därför skulle icke direkt ställas till förfogande.

För Jordbrukarungdomens förbunds bedömning av vad som i dagens läge kan åstadkommas genom en förändring av huvudmannaskapet för klubbverksamheten spelar Hushållningssällskapens förbunds ställningstagande en betydande roll. Jordbrukarungdomens förbund måste konstatera, att det trots ett mycket gott förhållande mellan detsamma och vissa hushållningssällskap samt förtroendefull kontakt centralt med Hushållningssällskapens förbund och en icke ringa förståelse för klubbverksamhetens problem hos styrelsen för Hushållningssällskapens förbund saknas förutsättningar för att klubbverksamhetens intressen skall kunna befrämjas genom förverkligandet av de förslag, som framlagts i tidigare nämnda promemoria. Hushållningssällskapens förbunds beslut vid sitt senaste årsmöte innebär en uppslutning bakom förslag, som vittnar om en verklighetsfrämmande inställning till de problemen, det här rör sig om. Det avgörande synes ha varit en önskan att bemäktiga sig en verksamhet, som introducerats genom Jordbrukarungdomens förbund, utvecklats genom dess insatser och, icke minst under senare år, tillvunnit sig ökat lokalt ekonomiskt stöd, samt berikats med ett helt nytt inslag — den skogliga ungdomsverksamheten. Det är utomordentligt anmärkningsvärt, att ingen hänsyn tycks ha tagits till betydelsen av sistnämnda verksamhet, som förmodligen aldrig någonsin skulle ha kunnat komma till stånd inom en klubbverksamhet, inordnad under hushållningssällskapen. Det kan nännas, att antalet deltagare i klubbverksamheten ökats med över 3 000 från år 1947 till år 1952. Härav hänför sig omkring 2 400 till områden, där Jordbrukarungdomens förbund under denna tid varit eller återgått till att vara lokal huvudman. Av återstoden hänför sig huvuddelen till ett distrikt, där verksamheten först genom en till respektive landsting gjord framställning tillförts ett bidrag, som säkerställde verksamhetens försörjning med ett minimum av arbetskraft.

I fråga om de föreslagna klubbnämnderna framhåller Jordbrukarungdomens förbund, bland annat, att det är synnerligen anmärkningsvärt, att kraven på att inrätta klubbnämnder som lokala huvudmän motiveras endast med allmänna talesätt, oaktat sedan lång tid tillbaka lokalt huvudmannaskap handhåfts dels av förbundets distriktsstyrelser, dels av ungdomsnämnder, varför en jämförelse mellan de båda organisationsformerna varit möjlig såvitt gäller ökningen av såväl deltagarantalet i verksamheten som bidragen från kommuner och landsting. En sådan jämförelse måste tillmätas betydelse. Förbundet anför även exempel på hur dess strävanden hämmats av lokala huvudmäns bristande förståelse. Vidare framhålles, att deltagandet i verksamheten aldrig inom någon del av landet lidit avbräck genom påverkan från vare sig andra organisationers eller föräldrars sida på grund av förbundets huvudmannaskap för verksamheten ävensom att förbundets verk-

samhet icke är eller kan bli någon hämsko på exempelvis de partipolitiska ungdomsrörelsernas utveckling.

I detta sammanhang anför Jordbrukarungdomens förbund, att det vid Hushållningssällskapens förbunds årsmöte gjordes gällande, att klubbverksamhetens överförande till sällskapen var angeläget för att bryta Jordbrukarungdomens förbunds monopolställning på området. Med anledning härav framhåller sistnämnda förbund, bland annat, att det inom hushållningssällskap är t. o. m. formellt sett en fiktion att tala om ett inflytande av deltagarna i en ungdomsverksamhet. Inom Jordbrukarungdomens förbund däremot har varje klubb representationsrätt och verksamheten står öppen för alla, oavsett medlemskap i partipolitiska och religiösa sammanslutningar. Vidare erinras om den insyn i Jordbrukarungdomens förbunds verksamhet över huvud, som tillkommer främst Kungl. Maj:t.

I fråga om lantbruksstyrelsens förslag rörande den centrala ledningen för klubbverksamheten säger sig Jordbrukarungdomens förbund i princip vilja framhålla, att klubbverksamheten enligt dess uppfattning är av den art, att det är av stort värde att den ägnas en kontinuerlig tillsyn från ämbetsverkets sida. Detta är emellertid endast en sida av detta problem. En annan sida är, att det torde vara verklighetsfrämmande att ett centralt ämbetsverk skall fylla en uppgift som central huvudman för verksamheten. I princip måste nämligen huvudmannen för verksamheten ha förhållandevis samma fria ställning inför statsmakterna, som tillkommer riksförbundet för studiecirkelverksamhet i förhållande till tillsynsmyndigheterna för det fria och frivilliga studie- och folkbildningsarbetet. Förbundet framhåller, att det därmed ingalunda vill antyda, att lantbruksstyrelsen bör som tillsynsmyndighet avlösas av något annat ämbetsverk. Huvudmannaskapet bör emellertid även i fortsättningen tillkomma förbundet.

Förslaget om inrättandet av rådgivande nämnd biträdades av Jordbrukarungdomens förbund. Denna nämnd, som i fråga om befogenheter och funktioner närmast bör motsvara statens folkbildningsnämnd, bör ha till uppgift att vara ett rådgivande organ rörande sådan praktisk och teoretisk ungdomsverksamhet på lantbruksundervisningens område, vilken statsmakterna understödjer direkt eller genom av exempelvis lantbruksundervisningsanstalterna och hushållningssällskapen anvisad personal. Den bör även kunna upptaga till behandling frågor rörande tävlingsverksamhet och viss kursverksamhet. Statens folkbildningsnämnd, som tillkom i samband med att statligt stöd infördes för anordnande av studiecirkel, har icke sitt arbetsområde begränsat till med studiecirkelverksamheten sammanhängande frågor.

Jordbrukarungdomens förbund ansluter sig också till lantbruksstyrelsens uppfattning, att förverkligandet av planerna på yrkesutbildning i jordbruk under ett nionde skolår ingalunda minskar behovet av klubbverksamhet, men förklarar sig hysa stora betänkligheter mot att klubbverksamheten skall beröra i huvudsak ungdom i 12—14-årsåldern. Det förhåller sig visserligen så, att förbundet först under senare år lyckats stabilisera personalorgansatjonen för klubbverksamheten och därför ännu icke hunnit få deltagarna

proportionsvis jämnt fördelade över årsklasserna 12—18-årsåldern. Klubbverksamheten skulle emellertid icke gagnas av att för all framtid framstå som en verksamhet inom skolans ram, vilken verksamhet i stort sett fyllt sin uppgift i och med att eleverna nått folkskolans sista klass. I detta sammanhang erinras om att skolöverstyrelsen på förbundets initiativ beslutat rekommendera folkskolestyrelsen och skolråd att samverka med förbundet på skolträdgårdsverksamhetens område.

I sin skrift berör Jordbrukarungdomens förbund även kontakterna med utländska organisationer och framhåller betydelsen av samarbetet med sådana. För närvarande äger detta samarbete rum även i fast organiserade former genom, bland andra, Nordisk samorganisation för jordbruksfackligt och allmänkulturellt ungdomsarbete (NSU), International Farm Youth Exchange (IFYE) och World Championship Plowing Organization (WOCHAPO). Det ifrågasättes, om ett dylikt för verksamheten så berikande samarbete kunnat komma till stånd och med framgång föras vidare utan förbundets insatser.

I detta sammanhang må vidare nämnas, att förbundet i anslutning till lantbruksstyrelsens förslag upprepar tidigare hos Kungl. Maj:t gjorda framställningar om att lärare vid lägre lantbruksundervisningsanstalt skall få räkna verksamhet i klubbarbetet som fyllnadstjänstgöring samt att pensionsrätt i statens pensionsanstalt skall tillkomma viss personal i klubbverksamheten.

Sammanfattningsvis hemställer förbundet att, därest Kungl. Maj:t skulle finna vad som förevarit motivera någon ytterligare åtgärd, denna skall innebära bifall till vad i lantungdomskommitténs betänkande föreslagits av reservanterna, herrar Gustafsson och Jonsson.

Statsbidraget. Lantbruksstyrelsens förslag i fråga om statsbidragets fördelning har berörts av *Sveriges lantbruksförbund* och *Svenska landsbygdens studieförbund*. Förslaget tillstyrkes helt av *lantbruksförbundet*. *Studieförbundet* framhåller, att bidrag till det lokala organisationsarbetet liksom även till främjandet av kontakt med jordbrukarungdom i andra länder icke bör utgå enbart till en organisation utan fördelas mellan de i verksamheten deltagande organisationerna i förhållande till av dessa bedriven verksamhet.

Hushållningssällskapens förbund framhåller, att av det nuvarande till Jordbrukarungdomens förbund för klubbverksamheten utgående statsanslaget användes en förhållandevis stor del eller mellan 25 och 30 procent till den centrala ledningen och därmed sammanhängande arbetsuppgifter. Det torde emellertid icke vara erforderligt, att någon del av anslaget fortsättningsvis disponeras för sådant ändamål utan hela statsanslaget bör tillföras den lokala verksamheten. Fördelningen mellan hushållningssällskapen bör göras efter andra och mera generella grunder än dem, som hittills tillämpats. Lämpligast torde vara, att halva anslaget tilldelas sällskapen med lika belopp och andra hälften fördelas mellan dem efter storleken av den med

jordbruk med binärningar sysselsätta folkmängden inom sällskapens områden. Förstnämnda del av anslaget bör i huvudsak användas för att avlöna de för verksamheten anställda instruktörerna, vilka torde böra få en fastare anställning än de för närvarande har.

Rörande den nuvarande fördelningen av statsbidraget framhåller *Jordbrukarungdomens förbund*, att kostnaden för den centrala ledningen icke endast bör sättas i relation till det statliga bidraget utan bedömas med hänsyn till de medel, som i sin helhet tages i anspråk för verksamheten.

Lantbruksstyrelsens förslag att bidraget i fortsättningen skall avse budgetår tillstyrkes av *Jordbrukarungdomens förbund*. Förbundet understryker de svårigheter, som varit förenade med att bidraget utgått för kalenderår och följaktligen beslutats sedan två å tre månader förflutit av det år, bidraget avsett, och därtill blivit tillgängligt i allmänhet först sedan omkring sju månader av året gått. *Statskontoret* däremot påpekar, att hushållningssällskaps räkenskapsår enligt de allmänna organisationsgrunderna för sällskapen fastställts att sammanfalla med kalenderåret. Ämbetsverket finner det därför tveksamt, hurvida en omläggning av anslagsanvisningen bör komma till stånd.

Beträffande bidragets storlek anför *statskontoret* att, då ämbetsverket i rådande finansiella läge föreställer sig, att förutsättningar ej föreligger för ökad medelsanvisning för angivna ändamål, bidragen såväl till den lokala klubbverksamheten som till *Jordbrukarungdomens förbund* lära böra utmätas inom ramen för det statsbidrag, som för innevarande budgetår utgår till nämnda förbund.

I sitt yttrande över *Jordbrukarungdomens förbunds* framställning om medel till den skogliga verksamheten tillstyrker *skogsstyrelsen*, att förbundet skall erhålla statsbidrag för att kunna som en ordinarie verksamhetsgren bedriva skoglig ungdomsverksamhet i huvudsak enligt de riktlinjer, som utprovats under försöksåren. *Skogsstyrelsen* framhåller därvid, att den försöksverksamhet med skogligt ungdomsarbete, som förbundet bedrivit med stöd av särskilt anslagna prisutjämningsmedel, nu pågått omkring fyra år. Förbundet har mångårig erfarenhet av klubbarbete inom lantushållningens olika grenar och tanken var väl ursprungligen enligt *skogsstyrelsens* uppfattning, att en klubbverksamhet i hävdvunna former skulle kunna införas även på skogsbrukets område. Det har emellertid på grund av skogens speciella produktionsförhållanden visat sig nödvändigt att söka delvis nya vägar. Verksamheten har därför utformats som en kombination av klubbverksamhet i vedertagen bemärkelse och praktiskt inriktade studiecirklar med inslag av tävlingar och prov i praktisk skogskunskap. Arbetet i klubbarna har omfattat kollektiva skogsodlings- och andra skogsvårdsföretag men främst uppdragning av skogsplantor. Denna gren har redan nått en sådan omfattning, att verksamheten börjat få en viss direkt betydelse för skogsvården inom enskilda skogar. Sålunda svarade klubbdeltagarna år 1952 för en produktion av skogsplantor, motsvarande omkring fem procent

av totalförbrukningen av omskolade plantor å privatägda skogar inom landet.

Skogsstyrelsen framhåller vidare, att den haft tillfälle att fortlöpande följa utformningen av den skogliga ungdomsverksamheten i förbundets regi och att den funnit de valda arbetsformerna lämpliga. Av uttalanden från skogsvårdsstyrelserna, med vilka förbundet har ett gott samarbete, framgår också att resultaten — såväl de mätbara i form av producerade plantor och skogsodlad areal som de mindre gripbara i form av ökat intresse för skogsvården och utvidgade kunskaper om skogen — är lovande. Skogsstyrelsen anser därför, att den av förbundet påbörjade verksamheten fyller en uppgift i det skogliga upplysnings- och undervisningsarbetet liksom inom ungdomsvården. Den praktiska inriktning man givit verksamheten synes betyda mycket för att landsbygdens ungdom skall få mera bestående intresse för och kunskaper i skogliga ting än vad andra former av skoglig upplysning visat sig kunna ge. En ungdomsverksamhet av ifrågasvarande slag har enligt skogsstyrelsen alla utsikter att kunna ge ungdomarna en djupare förståelse för skogsbruket, en praktisk skoglig yrkesvägledning och en första förberedande yrkesutbildning, som torde öka intresset att senare skaffa sig verklig yrkesutbildning även på skogens område. Att verksamheten uppskattas inom skogliga kretsar framgår också av det förhållandet, att länsstiftelserna av konjunkturutmättningsmedel beviljat anslag för lokala kostnader i samband med klubbverksamheten. Enligt skogsstyrelsens åsikt bör verksamheten även i fortsättningen stå under styrelsens tillsyn.

Vad angår storleken av statsbidraget anser sig skogsstyrelsen med ledning av de ekonomiska redogörelser, som förbundet lämnat för de gångna försöksåren, och efter granskning av den återopade kostnadsberäkningen böra föreslå ett anslag på 85 000 kronor för budgetåret 1954/55. Med ett bidrag av denna storleksordning bör det enligt skogsstyrelsen vara möjligt för förbundet att bedriva verksamheten i den något ökade omfattning, som måste anses önskvärd, när försöksstadiet lämnas.

IV. Departementschefen.

Såsom framgår av den redogörelse, som lämnats i det föregående, bedriver Jordbrukarungdomens förbund sedan åtskilliga år med statligt stöd en omfattande yrkesfostrande verksamhet bland ungdomen på jordbrukets område. Under senare tid har förbundet därjämte i samarbete med skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna anordnat liknande verksamhet inom skogsbruket. I skilda sammanhang har emellertid önskemål framkommit om att verksamheten, som efter amerikanskt mönster tagit formen av en klubb- rörelse med kurser och tävlingar m. m., skall i vissa hänseenden omorganiseras. Flera utredningar har framlagt förslag i frågan. Gemensamt för förslagen synes vara, att verksamheten — samtidigt som dess stora bety-

delse för jordbrukarungdomens yrkesutbildning och allmänna fostran även i nuvarande former framhållits — ansetts böra närmare knytas till hushållningssällskapen. Ett skäl härför torde vara, att sällskapen redan har hand om den övervägande delen av motsvarande rådgivnings- och utbildningsverksamhet inom jordbruket. Sedan jämväl andra ungdomsorganisationer än Jordbrukarungdomens förbund under senare år börjat bedriva klubbverksamhet av här ifrågakarande slag, synes vidare ett ökat inflytande över verksamheten från sällskapens sida vara önskvärdt för att säkra en likställighet mellan organisationerna och därmed minska faran för motsättningar mellan dessa. Å andra sidan har betonats, att klubbverksamheten är en ungdomsverksamhet, som icke utan risk för sin framtida utveckling kan fogas in i sällskapens övriga arbetsprogram. Vidare har framhållits, att statens ekonomiska bidrag täcker endast en del av kostnaderna för verksamheten, varför denna är beroende av dels att frivilliga bidrag kan utverkas från andra håll, dels att ungdomsorganisationerna själva ställer klubbedare till förfogande. En mer eller mindre fullständig överflyttning av verksamheten till sällskapen har därför befarats göra ett ökat statligt stöd nödvändigt.

Otvivelaktigt har den av framför allt Jordbrukarungdomens förbund bedrivna verksamheten lett till lofvärda resultat och förtjänar att stödjas även i fortsättningen. Av de i ärendet avgivna remissyttrandena framgår emellertid, att det är ett allmänt önskemål att en viss omorganisation äger rum av denna verksamhet. Även jag är av denna mening. I all synnerhet sedan även andra ungdomsorganisationer börjat ägna sig åt dylik verksamhet, synes det mig nämligen angeläget, att man samlar de olika krafter, som är verksamma på området, till ett fruktbarande samarbete. Från denna utgångspunkt torde det förslag, lantbruksstyrelsen framlagt, innebära en i huvudsak godtagbar lösning av organisationsfrågan. Jag finner mig därför kunna biträda detta, dock med de jämkningar däri, som framgår av det följande.

Vad först angår den lokala organisationen delar jag lantbruksstyrelsens åsikt, att en lokal klubb nämnd skall inrättas inom varje hushållningssällskaps område med uppgift att fungera såsom huvudman för den statsunderstödda klubbverksamheten på jordbrukets område. Det bör därvid åligga nämnden att ha hand om verksamhetens ekonomi, att anställa erforderlig personal samt att i övrigt svara för frågor, som sammanhänger med verksamhetens lokala bedrivande.

Av nämndens ledamöter torde såsom lantbruksstyrelsen föreslagit två böra utses av hushållningssällskapets förvaltningsutskott och en av vederbörande skogsvårdsstyrelse. Däremot kan jag icke biträda förslaget, att Jordbrukarungdomens förbund obligatoriskt skall utse två ledamöter; en dylik anordning kan enligt min mening icke anses motiverad i fråga om sådana distrikt, där förbundets verksamhet är obetydlig. Ej heller synes det mig lämpligt, att ledamöterna själva skall äga avgöra huruvida ytterligare ledamöter skall tillsättas ävensom utse dessa. I stället bör föreskrivas, att det i nämnden skall finnas — utöver de av hushållningssällskapet och skogs-

vårdsstyrelsen utsedda ledamöterna — minst två representanter för de ungdomsorganisationer, som inom området bedriver klubbverksamhet och tillsätter klubbledare. Det bör få ankomma på lantbruksstyrelsen att i samråd med den centrala rådgivande nämnd, jag i det följande kommer att föreslå, bestämma vilka organisationer som skall äga bli representerade i nämnden, varvid till ledning torde kunna tjäna synpunkter av det slag, som i ämnet anförts av Svenska landsbygdens studieförbund. Sådan organisation bör emellertid själv få avgöra vem som skall bli dess representant.

Lantbruksstyrelsen har föreslagit, att antalet ledamöter i lokal klubb-nämnd skall bestämmas till lägst fem och högst sju. I fråga om minimiantalet har jag icke någon erinran. Vid bifall till vad jag föreslagit beträffande utseendet av ledamöterna synes emellertid möjlighet böra finnas att öka antalet utöver sju. Ehuru jag är av den uppfattningen, att ingen ungdomsorganisation bör äga utse fler än två ledamöter och antalet därför endast i undantagsfall behöver överskrida sju, torde det nämligen inom något eller några områden kunna bli behövt med flera ledamöter. Lantbruksstyrelsen bör därför ha möjlighet att, när särskilda skäl föreligger, öka antalet ledamöter till högst nio. Nämnden bör inom sig utse ordförande.

I samband med spørsmålet om klubb-nämnds verksamhet har diskuterats, huruvida den nuvarande övre åldersgränsen — 18 år — för den ungdom, som avses med verksamheten, bör sänkas. Enligt min mening är det, allmänt sett, icke lämpligt att genom snäva gränser försvåra ett skäligen hänsynstagande till omständigheterna i de särskilda fallen. Såsom lantbruksstyrelsen framhållit torde det emellertid icke vara nödvändigt att nu taga ställning till denna fråga.

Vad angår klubb-nämndernas personal torde — liksom fallet var vid 1953 års förhandlingar mellan representanter för styrelsen för Hushållningssällskapens förbund samt för Jordbrukarungdomens förbund — kunna förut-sättas, att de nuvarande inom sistnämnda förbund med lokal klubbverksamhet sysselsatta befattningshavarna ävensom motsvarande befattningshavare hos hushållningssällskapen kommer att anställas av nämnderna. Övergångsvis eller för särskilda fall torde personalfrågan, därest så befinnes lämpligt, kunna lösas på så sätt, att befattningshavare ställes till nämnds förfogande av hushållningssällskap eller Jordbrukarungdomens förbund. Den personal, som nu är sysselsatt inom ungdomsverksamheten på skogsbrukets område, är centralt anställd av Jordbrukarungdomens förbund. Då den med hänsyn till sina arbetsuppgifter icke lämpligen kan överflyttas på endast en eller flera av de lokala nämnderna, torde den åtminstone under en övergångstid böra vara anställd av förbundet.

Med den nu föreslagna lokala organisationen är det uppenbarligen icke lämpligt att anförtro den centrala ledningen åt vare sig Hushållningssällskapens förbund eller Jordbrukarungdomens förbund. Lantbruksstyrelsens förslag innebär, att det bör ankomma på lantbruksstyrelsen att med biträde av en rådgivande nämnd ha hand om de centrala admi-

nistrativa uppgifterna. Skogsstyrelsen har å sin sida framhållit, att den skogliga ungdomsverksamheten även i fortsättningen bör stå under dess tillsyn.

Enligt min mening är det icke lämpligt att lägga den skogliga verksamheten under lantbruksstyrelsens tillsyn. Å andra sidan är jag icke heller beredd att förorda, att något särskilt organ tillskapas för den centrala ledningen. Efter överväganden har jag därför stannat för att föreslå följande lösning. De centrala administrativa uppgifterna bör i princip anförtros åt lantbruksstyrelsen, som alltså skall ha att fastställa riktlinjer och meddela anvisningar rörande ungdomsverksamheten. I fråga om den rent skogliga verksamheten skall emellertid motsvarande uppgifter tillkomma skogsstyrelsen. De båda styrelserna, mellan vilka nära samråd förutsättes komma att äga rum, skall vid sin sida ha en central rådgivande nämnd, i vilken skall finnas representanter för — förutom styrelserna — bland andra såväl Hushållningssällskapens förbund som Jordbrukarungdomens förbund och övriga ungdomsorganisationer, vilka bedriver ungdomsverksamhet i mera väsentlig omfattning på jordbrukets och skogsbrukets område. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att utse ledamöter i denna nämnd ävensom att meddela närmare föreskrifter om nämndens sammansättning, uppgifter m. m.

Beträffande lantbruksstyrelsens förslag i fråga om ersättning till nämndledamöter tillstyrker jag, att till ledamot i den centrala rådgivande nämnden skall utgå dagarvode med 20 kronor jämte rese- och traktamentsersättning.

T i d p u n k t e n för genomförandet av omorganisationen torde böra bestämmas till den 1 juli 1954.

Även efter en omorganisation i enlighet med de av mig angivna riktlinjerna kommer Jordbrukarungdomens förbund att ha kvar betydelsefulla uppgifter. Förutom det fortsatta arbetet med klubbverksamheten torde förbundet sålunda för framtiden böra uppehålla sitt nuvarande studie- och folkbildningsarbete ävensom sin verksamhet för att främja kontakten med jordbrukarungdom i andra länder. Likaså torde utrymme finnas för visst centralt arbete med klubbverksamheten. Jag förutsätter därvid, att sistnämnda arbete bedrivs i samråd med lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen och den centrala rådgivande nämnden samt utformas på sådant sätt, att det kan bli till nytta även för andra organisationer på området.

Vad härefter angår frågan om statsbidrag till verksamheten har upplysts, att av det för innevarande budgetår till Jordbrukarungdomens förbund utgående statsbidraget om 225 000 kronor — avseende verksamheten under kalenderåret 1953 — cirka 64 500 kronor använts i förbundets centrala verksamhet och återstoden, omkring 160 500 kronor, i dess lokala verksamhet. Härutöver har förbundet sedan några år tillbaka av prisutjämningsmedel erhållit 50 000 kronor årligen för en speciell ungdomsverksamhet på skogsbrukets område.

Enligt min mening bör jämväl i fortsättningen en väsentlig del av kost-

naderna för ungdomsverksamheten bestridas av andra medel än statsmedel. För min del är jag därför icke beredd att förordna annan ökning av det nu utgående statsbidraget än att, med hänsyn till den vikt jag anser böra fästas vid den skogliga verksamheten, medel till denna bör beräknas under ett särskilt anslag å riksstaten med ett till 85 000 kronor höjt belopp för nästa budgetår.

Ej heller är jag beredd att i detta sammanhang föreslå en omläggning av bidraget till att avse budgetår i stället för kalenderår.

Från de nu angivna utgångspunkterna torde statsbidraget för budgetåret 1954/55 — avseende kalenderåret 1954 — böra beräknas på följande sätt.

För första halvåret 1954, då verksamheten avses skola fortgå i hittillsvarande former, bör till Jordbrukarungdomens förbund utgå statsbidrag med hälften av det för år 1953 utgående bidraget eller 112 500 kronor. Därjämte bör för förbundets skogliga verksamhet under samma tid anvisas 42 500 kronor.

I fråga om andra halvåret 1954, då omorganisationen skall ha genomförts, torde till Jordbrukarungdomens förbund för dess centrala verksamhet böra anvisas hälften av nyss angivna belopp om 64 500 kronor eller 32 250 kronor. Sammanlagt torde sålunda för budgetåret 1954/55 till förbundet böra anvisas ett anslag av $(112\,500 + 42\,500 + 32\,250 =)$ i avrundat tal 187 000 kronor. Anslaget torde liksom för närvarande böra benämnas *Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund*.

Till den lokala klubbverksamheten bör i enlighet med vad jag nyss anfört för sista halvåret 1954 beräknas ett oförändrat bidrag av i runt tal 80 500 kronor. Bidraget synes böra anvisas under ett särskilt anslag, förslagsvis benämnt *Bidrag till lokal klubbverksamhet* och ställas till lantbruksstyrelsens förfogande. Såsom lantbruksstyrelsen föreslagit bör medlen fördelas mellan de lokala klubb nämnderna i förhållande till storleken av den inom jordbruk och binäringar sysselsatta befolkningen i respektive hushållningssällskapsområden. Emellertid torde en strikt tillämpning av denna fördelningsgrund för vissa områden komma att medföra en högst väsentlig minskning av det nu utgående statsbidraget, varigenom högst betydande svårigheter kan komma att uppstå. Med hänsyn härtill bör lantbruksstyrelsen äga att, efter samråd med den centrala rådgivande nämnden, göra undantag från angivna grund, därest så finnes påkallat. Ur anslaget bör även få bestridas kostnaderna för sammanträden med den centrala nämnden.

Slutligen torde för sista halvåret 1954 under ett särskilt anslag böra anvisas medel till den särskilda skogliga verksamheten med 42 500 kronor. Anslaget, som bör ställas till skogsstyrelsens förfogande, föreslås skola benämnas *Bidrag till ungdomsverksamhet på skogsbrukets område*.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de föreskrifter och meddela de övergångsbestämmelser, som blir erforderliga vid bifall till vad jag i det föregående förordat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) godkänna de förslag rörande organisationen av den statsunderstödda klubbverksamheten på jordbrukets och skogsbrukets område m. m., vilka angivits i det föregående;

2) å riksstaten för budgetåret 1954/55 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund* ett anslag av 187 000 kronor;

b) till *Bidrag till lokal klubbverksamhet* ett anslag av 80 500 kronor;

c) till *Bidrag till ungdomsverksamhet på skogsbrukets område* ett anslag av 42 500 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

G. Lüzell.